

ÚNOR 2025

**ŠKOLA PRO UDRŽITELNÝ ŽIVOT
A MÍSTNĚ ZAKOTVENÉ UČENÍ**

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

možná tomu stejně jako my ještě nevěříte ;), ale je za námi rok 2024 i polovina tohoto školního roku. A s ní jsme pro vás vytvořili další Newsletter ŠUŽ a MZU.

Najdete v něm především:

- velkou reportáž z konference k výročí ŠUŽ, zaměřenou na historii ŠUŽ a její budoucnost
 - avízo o **letní škole** místně zakotveného učení 2025
- první výsledky mezinárodního projektu "Community as a Classroom", které mohou inspirovat i vaši výuku
 - čtyři příklady školních **projektů ŠUŽ** zaměřených na adaptaci na klimatickou změnu
- seznámení s naší novou metodickou **pomůckou KLIMAMAPA**, kterou si můžete od nás objednat

Přejeme úspěšný a milými zážitky nabitý rok 2025 :-)

Za tým ŠUŽ a MZU

Silvie Kozlovská, Katarína Čizmárová a Eliška Hájková
Středisko ekologické výchovy SEVER

OD INDIVIDUÁLNÍ AKCE K PROSAZOVÁNÍ ZMĚN: Ohlédnutí za konferencí k 20 letům Škola pro udržitelný život

Dne 9. listopadu 2024 se v Základní škole Horní Maršov uskutečnila konference k 20 letům programu Škola pro udržitelný život (ŠUŽ). Tato událost nebyla jen oslavou dvou dekád práce na poli environmentálního vzdělávání, ale také příležitostí k reflexi toho, jak program pomohl posunout vzdělávání od individuálních ekologických kroků ke skutečným změnám ve veřejném prostoru.

Jak se ŠUŽ proměnila za 20 let?

Škola pro udržitelný život vznikla jako iniciativa, která poskytovala školám finanční podporu na realizaci místních projektů, ale také metodickou pomoc při jejich plánování a realizaci. Postupně se z ní stal komplexní vzdělávací program zaměřený na aktivní občanství a zapojení žáků do reálných změn v jejich okolí. Již 20 let vtahuje žáky do role těch, kdo mohou měnit okolní svět. **Programem prošlo cca 10 000 žáků ze 400 škol.** Žáci se v programu od počátku učí, jak spolupracovat s místní komunitou, komunikovat s úřady, argumentovat, vyjednávat a být aktivními občany.

ŠKOLA PRO
UDRŽITELNÝ ŽIVOT

ŠUŽ **20**
LET
ŠKOLA PRO UDRŽITELNÝ ŽIVOT

OD INDIVIDUÁLNÍ AKCE K PROSAZOVÁNÍ ZMĚN: Ohlédnutí za konferencí k 20 letům Školy pro udržitelný život

Program se posunul od důrazu na konkrétní hmatatelné výsledky k většímu zaměření na proces učení – na rozvoj občanských kompetencí. **Přinesl do ČR jako první vzdělávací přístup Místně zakotveného učení** a nyní pracuje se všemi jeho principy.

Již před 20 lety se některé školy (jako např. ZŠ Úpice-Lány či Speciální škola v Králíkách) staly díky programu **průkopníky** využívání solární energie. Za 20 let program přinesl stovky konkrétních změn – od obnovy mokřadů, úpravy školních či veřejných pozemků, podporu pěší a cyklistické dopravy nebo zamezení plýtvání jídlem. Výsledkem je nejen zlepšení životního prostředí, ale také posílení vztahu žáků k místu a propojení mladých s místní samosprávou.

V posledních letech se v rámci programu začal silněji prosazovat koncept **Klima ŠUŽ**, který klade důraz na environmentální výzvy spojené s klimatickou změnou a hledání adaptačních a mitigačních opatření na místní úrovni.

OD INDIVIDUÁLNÍ AKCE K PROSAZOVÁNÍ ZMĚN: Ohlédnutí za konferencí k 20 letům Školy pro udržitelný život

Komfortní vs. konfliktní projekty

Klíčovým tématem konference byla otázka, jaké projekty školy realizují – zda spíše „komfortní“, tedy okrašlovací a všeobecně přijímané a zda se nebojí pouštět do „konfliktních“ projektů, které mohou narážet na odpor, ale zároveň mají potenciál přinést skutečné změny. Hostem online příspěvku byl **Jan Činčera z Masarykovy univerzity**, který se zaměřil na to, proč a jak s dětmi pracovat na konfliktních tématech.

Diskuze ukázala, že **konfliktní projekty mohou přinášet hlubší vzdělávací hodnotu**. Učí žáky vyrovnávat se s neúspěchem, hledat cesty k řešení problémů a pracovat s chybou. Zároveň se učí naslouchat jiným názorům, přijímat odlišnost a uskutečňovat změny, na které by komunita možná ani nepomyslela. Navíc posilují sociální klima školy a ukazují, že „děti můžou“ – jejich hlas a aktivita mají skutečný dopad.

Zaměřili jsme se také na překážky, které brání většímu rozvoji konfliktních projektů. Mezi hlavní důvody patří obava, že děti nezažijí úspěch, chybějící podpora učitelů a snaha chránit děti před nekomfortními situacemi. Také existuje tendence preferovat vizuálně atraktivní výstupy a projekty, které jsou snadno začlenitelné do školního vzdělávacího programu.

OD INDIVIDUÁLNÍ AKCE K PROSAZOVÁNÍ ZMĚN: Ohlédnutí za konferencí k 20 letům Školy pro udržitelný život

Budoucnost ŠUŽ

Konference ukázala, že program ŠUŽ má i po 20 letech své místo v environmentálním vzdělávání a že je stále co zlepšovat. Diskuze přinesla inspiraci pro další rozvoj programu a zdůraznila potřebu posilovat participativní přístup žáků a učitelů k řešení místních i globálních výzev.

Děkujeme všem účastníkům za inspirativní setkání a těšíme se na další společné kroky směrem k udržitelnější budoucnosti!

Ministerstvo životního prostředí

Klima jako místní téma – Rozvoj klimatického vzdělávání prostřednictvím místně zakotveného učení a programu Škola pro udržitelný život

Tento projekt je financován Evropskou unií v rámci Národního plánu obnovy.

JAK JSME (MÍSTNĚ) ZAKOTVILI AŽ V RUMUNSKU 1/2

Středisko SEVER se již rok a půl podílí na mezinárodním projektu „Community as a Classroom“, jehož cílem je podpořit učitelské týmy v začlenění místně zakotveného učení do každodenní výuky. Projekt zároveň rozvíjí kolegiální spolupráci mezi pedagogy, což vede k hlubšímu a udržitelnějšímu začlenění principů místně zakotveného vzdělávání do školní praxe.

Koncem listopadu 2024 jsme se společně s partnery ze Slovenska, Polska, Finska a Rumunska setkali v rumunském Brašově, kde jsme připravovali klíčové výstupy na další období projektu. Na co se tedy mohou učitelé a školy těšit v nadcházejícím školním roce?

Chystáme **seriál krátkých videí** o místně zakotveném učení a kolegiální podpoře, **sborník praktických aktivit** ze všech partnerských zemí a také mezinárodní virtuální konferenci věnovanou této metodě.

Na tvorbě těchto výstupů se aktivně podílí i čtyři české školy z Královéhradeckého a Pardubického kraje, které jsou součástí projektu. **Jejich cílem je implementovat místně zakotvené učení jako celoškolský přístup**, a některé školy dokonce plánují zahrnout jeho principy do svých nových školních vzdělávacích programů.

Financováno
Evropskou unií

JAK JSME (MÍSTNĚ) ZAKOTVILI AŽ V RUMUNSKU 2/2

Tip pro učitele: Evokace k místnímu tématu

Pokud byste i vy chtěli obohatit svou výuku o prvky místně zakotveného učení, máme pro vás jednoduchý tip na evokaci k místnímu fenoménu a zapamatování klíčových pojmů:

1. Matematická hádanka k historickému datu

Žáci nejprve řeší matematické příklady, jejichž výsledkem jsou tři čísla skládající se do významného historického data. Například: bitva u Hradce Králové – 3. 7. 1866.

$$\sqrt{(8 - 5)^2}$$

$$7. \left(\frac{1}{5} + \frac{8}{10}\right)$$

$$3. [3. (9. 10 + 7. 4) - (- 3. 8. 10 - 28)]$$

2. Vyhledávání informací

Každá skupina zjišťuje klíčové informace o dané události či místním fenoménu.

3. Dramatizace

Účastníci inscenují divadelní scénku na dané téma, čímž nejen prohlubují pochopení historických souvislostí, ale zároveň si snáze zapamatují pojmy, data a vztahy.

4. Vzájemná výměna

Skupiny si vymění své scénky a pokusí se zrekonstruovat děj na základě toho, co si zapamatovali.

Tento jednoduchý, ale efektivní postup pomáhá žákům i dospělým lépe uchopit místní historii a propojit ji s výukou různých předmětů.

Za SEVER Jakub Vebr

4 PŘÍKLADY JAK SE ADAPTOVAT NA ZMĚNU KLIMATU 1/2

Co je to klimatická změna, jaké jsou její dopady a jak se na ni můžeme adaptovat v naší obci? To jsou otázky, které si kladou žáci zapojení do klimatické části našeho programu. Podívejte se na čtyři příklady toho, jak téma klimatické změny uchopili žáci v různých částech republiky. Celý článek si můžete přečíst na webových stránkách **Učím o klimatu**, kde najdete také mnoho další inspirace do výuky.

ZŠ CEHNICE

Na základě svého mapování zjistili žáci ze ZŠ Cehnice, že se v jejich obci nachází již několik významných adaptačních opatření. Protože o nich ale vědělo jen malé množství žáků a spoluobčanů, rozhodli se v projektu zaměřit na osvětu. Jednotlivá adaptační opatření propojili pomocí klimatické naučné stezky a dosadili je do příběhu, o kterém vypráví žabka Cehnického panoše.

Foto: ZŠ Cehnice

ZŠ TG MILEVSKO

Nový školní záhon, výsadba, vytvoření cedulí k zahradním prvkům. To všechno a ještě více zvládli v rámci programu žáci ZŠ TG Milevsko. Žáci tak reagovali na jeden z nejběžnějších dopadů klimatické změny – sucho. Díky podrobnému mapování obce a okolí školy se mohli žáci sami podílet na zlepšení mikroklimatu v okolí své školy.

Foto: ZŠ TG Milevsko

4 PŘÍKLADY JAK SE ADAPTOVAT NA ZMĚNU KLIMATU 2/2

GYMNÁZIUM ŠUMPERK

Foto: Gymnázium Šumperk

Na školní dvůr se podařilo žákům gymnázia Šumperk obrátit pozornost nejenom svých spolužáků, ale i široké veřejnosti. Svě nově nabitě znalosti žáci využili při tvorbě adaptačních opatření. Žáci ozelenili plochu, kterou z hlediska klimatické změny vyhodnotili jako rizikovou. Vznikly tak nové záhony, ale také nádoby se sukulenty, které dobře snášejí sucho. Na jejich zavlažování se bude v rámci opatření používat především dešťová voda. Spolupráce s vedením školy pak žáky přivedla k diskuzi s architekty a otevřela tak prostor pro další velké plány.

GYMNÁZIUM A SOŠ PŘELOUČ

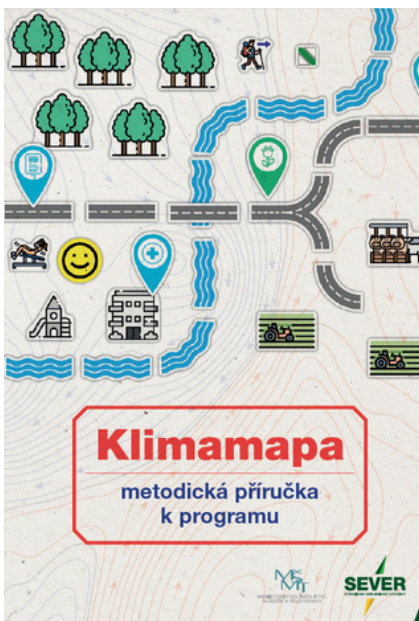

Foto: Gygr Přelouč

Snížení uhlíkové stopy, zlepšení mikroklimatu a podpora biodiverzity jsou výsledkem práce žáků z Gymnázia a odborné grafické školy v Přelouči. To všechno se jim podařilo dosáhnout díky šetrnější údržbě travnatých ploch. Plochy, o které se tímto způsobem bude pečovat, žáci vybrali na základě spolupráce s městem. Žáci však měli příležitost své záměry prezentovat i představitelům Pardubického kraje. Výsledky své práce si zapojení žáci nenechali pro sebe a v rámci projektových dnů se o ně podělili i se svými spolužáky.

KLIMAMAPA

Téma změny klimatu a místně zakotvené učení v jedné aktivitě - to nabízí nově vydaná pomůcka s metodikou a pracovními listy

V nástroji Klimamapa můžete zjistit, jak je na tom vaše obec z hlediska klimatické změny, zda jsou zde nějaká opatření, která již na adaptace (přizpůsobení) či mitigace (předcházení) klimatické změny fungují. Pomůže vám objevit rizika nebo ohrožená místa, která by stála za pozornost obyvatel i místní samosprávy.

- Jedná se o lokálně vytvořenou tematickou mapu, která ukazuje zdroje klimatického rizika a existující adaptační (směřující k řešení dopadů změny klimatu) a mitigační (směřující k prevenci dopadů změny klimatu) opatření.
- Žáci dle návodných otázek zkoumají svou obec, propojují si místní témata a souvislosti. Své poznatky zanášejí do mapy pomocí jedinečných grafických symbolů. Výstupem je mapa, která informuje o klimatickém stavu obce.
- Díky lekci si žáci uvědomí, že klimatické problémy mají i ve své obci, a zjistí, jak na tom jejich obec z hlediska klimatické změny je.

Realizace projektu byla podpořena
Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

“

Máte zájem pořídit pomůcku
pro vaši školu?

Kontaktujte prosím Elišku Hájkovou
na tomto emailu:

eliska.hajkova@ekologickavychova.cz

”

SPOLEČNĚ PRO KLIMA - METODICKÁ PŘÍRUČKA

V minulém Newsletteru jsme informovali o vzniku nové metodické příručky ke klimatickému vzdělávání s názvem **Společně pro klima**. Metodiku najdete na webu ucimoklimatu.cz, kde jsou jednak ukázky a jednak celá publikace volně ke stažení [na tomto odkazu](#).

Co v publikaci najdete?

Základem metodické příručky "Společně pro klima" je 6 výukových lekcí, které na sebe navazují. Jsou určeny pro žáky 2. stupně ZŠ a studenty SŠ. Lekce vysvětlují globální problémy na lokálních příkladech a zároveň nabízejí možnost, jak se aktivně zapojit do řešení.

Názvy jednotlivých lekcí:

- *Jak jsme na tom a co přitom cítíme*
- *Co se děje u nás*
- *Mapování obce nebo školy*
- *Místní akční plán pro klima nebo návrhy opatření na snížení uhlíkové stopy*
- *Spojme se a udělejme změnu*
- *Naše budoucnost*

Lekce jsou sestaveny tak, aby na sebe navazovaly. V případě potřeby je možné vybrat jen jednu lekci, a tu vyzkoušet s žáky. Vždy je nutné brát na zřetel vzdělávací cíle lekce a vlastní znalosti žáků v tématu klimatické změny.

MÍSTNĚ ZAKOTVENÉ UČENÍ

LETNÍ ŠKOLA MÍSTNĚ ZAKOTVENÉHO UČENÍ 24. - 26. 8. 2025, DOTEK, Horní Maršov

I na toto léto jsme pro vás, příznivce místně zakotveného učení, nachystali Letní školu MZU.

PROGRAM

Jak tvořit regionální učebnice, pracovní listy a publikace

Lektoři - renomovaní autoři regionálních učebnic:

Mgr. Dagmar Zouharová, SEV Lipka

Mgr. Dušan Vodnárek, ZŠ Školní, Vrchlabí

Využití regionální publikace pro tematické vycházky

JUDr. Hana Kulichová, SEVER

Principy místně zakotveného učení

Mgr. Eliška Hájková, SEVER

Podrobnější informace o programu, o ceně upřesníme během jara vč. odkazu k přihlášení.

Kontakt pro zájemce:

hana.kulichova@ekologickavychova.cz

tel. 739 203 204

Škola pro udržitelný život a Místně zakotvené učení
Newsletter
ÚNOR 2025

Redakce: Silvie Kozlovská, Eliška Hájková, Katarína Čižmárová

Editace: Silvie Kozlovská

Středisko ekologické výchovy SEVER Horní Maršov, o.p.s.

Foto: archiv SEVERu (není-li uvedeno jinak)

E-mail programu: suz@ekologickavychova.cz

Kontakt pro Newsletter: silvie.kozlovska@ekologickavychova.cz

Středisko ekologické výchovy SEVER – Národní koordinátor programu Škola pro udržitelný život

www.skolaprozivot.cz

www.sever.ekologickavychova.cz

<https://www.facebook.com/skolaprozivot>

Příští uzávěrka newsletteru pro vaše náměty a příspěvky: **15. 5. 2025**

Příjem vašich námětů a příspěvků na facebook a web: **průběžně**

